

Motion till riksdagen 2012/13:Ju379

av **Carina Ohlsson m.fl. (S)**

Straff för barnmisshandel

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om straffvärdet och olika straff för barnmisshandel samt praxis när det gäller barns möjlighet att medverka i rättsprocessen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda möjligheten att kriminalisera handlingen att utsetta ett barn för att uppleva våld mot en närstående.

Motivering

All form av barnmisshandel innebär en allvarlig kränkning av barnet och medför att barnets hälsa och utveckling på både lång och kort sikt riskeras. Under 2011 anmäldes 2 900 misshandelsbrott mot barn i åldern 0–6 år och 9 300 misshandelsbrott mot barn i åldern 7–14 år. Det är svårt att ta reda på den egentliga omfattningen av barnmisshandel eftersom våldet ofta inte polisanmäls när det gäller små barn.

År 2011 anmäldes sammantaget 19 100 misshandelsbrott mot barn i åldern 0–17 år. Det motsvarar 21 procent av alla anmälda misshandelsbrott. Av dessa riktades 7 080 (37 %) mot flickor och 12 000 (63 %) mot pojkar. Polisen får in allt fler anmälningar om barnmisshandel – de senaste 30 åren har antalet tredubblats. Antalet anmälda misshandelsbrott mot barn i åldern 0–6 år ökade under 2011 med 14 %. Men de flesta anmälningar gäller barn mellan 7 och 14 år. I många fall känner barnet förövaren. När det gäller de äldre barnen anmäls misshandeln ofta av skolan, vilket märks i statistiken på så sätt att färre brott anmäls under sommaren än under terminerna. Det är viktigt att samhällets olika skyddsnät fungerar var för sig och i samverkan med varandra. På de barnhus som har etablerat sig på flera platser i landet har det utvecklats ett nära samarbete mellan polis, åklagare, socialtjänst, barnmedicin och BUP. Det har lett till att de snabbt kunnat uppmärksamma familjer där det

Fel! Okänt namn på

förekommer barnmisshandel av olika grad och snabbt kunnat inleda ett utredningsarbete med familjerna ur olika ansvarsområden. Viktigt är att barnen sätts i centrum och att tillvarata deras rättigheter på bästa sätt. Det är viktigt att samhället snabbt agerar vid misstanke om barnmisshandel både polisiärt för att fastställa eventuellt brott och genom socialtjänsten som snabbt ska kunna bedöma barnets skyddsbehov och behov av adekvat stöd.

Det finns dock olika grader av barnmisshandel och olika förklaringar till hur det uppstått. I de fall där det finns behov av skydd eller där bristerna hos föräldrarna är så stora att barnen ska placeras tillfälligt eller på längre sikt finns det väl utarbetade rutiner. I de fall där det inte finns skäl att placera barnen utanför hemmet är det idag svårare att hitta effektiva insatser. Omhändertagande av barn som har utsatts för någon form av våld i hemmet är nödvändigt i vissa fall men inte i alla. Dessa barn är dock i behov av att familjen får stöd och hjälp för att förhindra att våldet upprepas. Det som saknas är möjlighet att utdöma domar med skyddstillsyn och kontraktsvård. Kontraktsvården ska kunna styras utifrån aktuellt problem för att optimera rättsprocessen sett ur barnperspektiv.

I många av dessa fall, där någon förälder är förövare, tilldöms dagsböter. När brottet ligger på bötesnivå finns inga andra påföljder att tillgå, men denna påföljd straffar indirekt barnet självt. Om en familj som lever under hård press och ofta under arma ekonomiska förhållanden får 8 000 kr i dagsböter som måste tas från hushållskassan kan detta leda till att situationen ytterligare förvärras. Givetvis är det viktigt att samhället markerar och utkräver ansvar av den som begått ett brott, men vi skulle kunna göra det mycket bättre ur ett barnperspektiv.

När brottet är grövre kan fängelsestraff bytas ut mot skyddstillsyn och kontraktsvård. Denna flexibilitet måste finnas även i de lindrigare fallen. Dagsbotten borde kunna användas som ett påtryckningsmedel för att göra en mer stadigvarande förändring. Vid en dom skulle den dömda alltså ha valmöjligheten att få kontraktsvård istället för böter. Det finns i dag flera olika föräldraträningsprogram som är effektiva och riktar sig till föräldrar som behöver ändra sitt sätt att sätta gränser. Det finns också fler program för människor med impuls- och/eller missbruksproblem. Kontraktsvård är en dom som påtagligt skulle kunna förbättra barnets situation genom att den direkt riktar sig mot det som är ett problem för barnet. Vi tror också att man i vissa fall skulle kunna byta ut hela eller delar av ett fängelsestraff mot att delta i ett program. Syftet med denna förändring är att minska tröskeln till att få gärningsmän att erkänna. Det skulle troligtvis gå lättare med erbjudande om vård. Tar gärningsmännen på sig ansvaret lättar man i samma stund på barnets skuld känslor, vilket främjar deras helande. Barn som utsätts vill ofta att vi ska hjälpa dem med att bryta gärningsmannens beteende så att de får det bättre. Det finns idag ärenden som läggs ner för att man vet att det bara kommer att bli fråga om böter. Detta är en faktisk, men icke officiell, sanning.

Vi anser att det skulle vara av stor vikt att utreda om detta är möjligt och på vilket sätt det skulle kunna verkställas. Vi vet att man i en del andra länder har mer vårdinriktade påföljder.

Fel! Okänt namn på

Det här skulle kunna vara en början till ett helhetskoncept där rättsväsende och samhällets sociala ansvar binds samman i ett, ur samhällsekonomiskt perspektiv, både effektivare och billigare sätt. Samtidigt måste rättsväsendet i större utsträckning våga använda frihetsberövande i barnutredningar. Ur detta perspektiv är detta en del av samma problematik.

För att utredningarna ska bli effektivare är det också viktigt att det finns praxis när det gäller medverkan för barn i rättsprocessen. Ibland sätts tilltro till barns medverkan och ibland inte; detta beror mer på juristers inställning än barnets möjligheter. Det är viktigt att barnet har möjlighet att lämna sin berättelse om vad som har hänt.

Det skulle ur ett barnperspektiv också vara viktigt att utreda om möjligheten att kriminalisera att utsätta ett barn för att uppleva våld, när det handlar om att den ena föräldern misshandlar den andra – det absolut vanligaste då är att pappa misshandlar mamma. Forskning och undersökningar säger att barn är fullt medvetna om att våldet förekommer och därför väljer vi att säga att barnet *upplever* våld, inte *bevittnar*. Det är även vanligt att barnet i dessa sammanhang också blir misshandlat.

Stockholm den 3 oktober 2012

Carina Ohlsson (S)

Carina Adolfsson Elgestam (S)

Hillevi Larsson (S)

Monica Green (S)

Carina Hägg (S)

Lena Sommestad (S)

Åsa Lindestam (S)